

Богиня Л.В.,

керівник навчально-наукового центру з підготовки іноземних громадян

Українська медична стоматологічна академія

УРАХУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ І ПІЗНАВАЛЬНИХ ПОТРЕБ

ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ

ПРИ УКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ З КРАЇНОЗНАВСТВА

Місце України у світовому співтоваристві, її співпраця з державами-світовими лідерами й участь у глобальних процесах є темою для обговорення не лише науковців, аналітиків, а й студентів-іноземців, що здобувають фахову освіту в українських закладах.

Навчальним планом довузівської підготовки іноземних громадян передбачено вивчення курсу «Країнознавство» для багатьох спеціальностей, зокрема медико-біологічних. Практична діяльність викладачів, що забезпечують підготовку іноземних громадян до вступу до закладів вищої освіти України, спонукає створювати авторські програми дисципліни «Країнознавство» [4, 5] у зв'язку з відсутністю типової, а також навчальні посібники [2,3,7].

Викладання курсу має певні особливості, пов'язані зі специфікою матеріалу, що вивчається, етнокультурними та психолінгвістичними особливостями суб'єктів навчання, адаптаційними та мотиваційними чинниками, які впливають на процес формування знань, умінь і навичок з дисципліни. З огляду на те, що в «УМСА» проходять підготовку представники майже 40 країн світу, програма та навчальні матеріали з країнознавства, на нашу думку, мають враховувати ментальні та етнічні особливості представників різних культур, забезпечити підґрунтя формування толерантного ставлення до представників іншої культури через вивчення історії та традицій українців.

Укладаючи робочу програму [6] та навчальний посібник з країнознавства [1], ми виходили з того, що це інтегрована дисципліна, яка поєднує у собі мовну і суспільну складові, й має на меті не лише знайомство з історією та

сьогоденням України, головними моментами історичного шляху, який пройшов український народ, з його традиціями, матеріальною та духовною культурою, а й розширення та закріплення навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності. Ця дисципліна не є основною для майбутніх медиків, а отже потребує мінімізації матеріалу, добору яскравих фактів, які б мотивували іноземців до вивчення історії і традицій країни, в якій вони проживатимуть щонайменше шість років та сприяли їх інтеграції в українське суспільство.

Пізнавальна мета курсу – ознайомлення з сучасною незалежною українською державою, її географічним положенням, державними символами, значимими етапами історичного розвитку, видатними українцями, що творили історію, матеріальною та духовною культурою українського народу. Комунікативна мета навчання – розширення та збагачення лексичного запасу, вдосконалення навичок і вмінь мовленнєвої діяльності, сформованих на заняттях з мови на матеріалі нейтрального стилю й формування навичок усного й писемного мовлення на матеріалі публіцистичного стилю.

Головною одиницею навчання є текст. Підсумком вивчення дисципліни є вміння свідомо читати, аналізувати, конспектувати адаптований історичний текст, формулювати висловлювання з історії України, застосовувати здобуті знання для аналізу історичних подій, порівняння, розуміння причин і наслідків.

Засобами реалізації навчання є створення умов для інформативної, психологічної підтримки шляхом укладання навчальних посібників з урахуванням соціокультурної змістової, організацію співпраці всіх студентів групи над вирішенням окремих соціально значимих завдань, що сприяють подоланню мовного й психологічного бар'єру.

Викладання дисципліни «Країнознавство» вимагає від викладача врахування недостатнього знання студентами мови навчання, дефіциту спілкування іноземців з носіями української культури, що викликає нерозуміння менталітету українців, їхньої поведінки в побутових повсякденних ситуаціях й може призвести до конфліктних ситуацій саме через незнання ustalених норм.

Серед методичних аспектів викладання варто зауважити обов'язкове врахування викладачем етнічного складу групи, організацію та проведення занять у атмосфері доброзичливості, толерантності, поваги до думки представників іншої культури, сприяння подоланню упередженого ставлення до звичок і потреб членів студентської спільноти.

Укладений нами навчальний посібник "Тексти для читання з народознавства"[1] апробований у навчальному процесі на етапі довузівської підготовки протягом більше десяти років. Посібник містить 16 текстів, адаптованих відповідно до рівня володіння іноземними студентами мовою. Лексична і граматична наповнюваність текстів співвіднесена з програмою з мови. Власне тексту передують назва теми, план, словник нових слів і термінів з перекладом на англійську, французьку, арабську мови. Після кожного тексту є питання і завдання до теми для самопідготовки і контролю.

Відображення у мові як кодів нації історичних та етнокультурних понять, що притаманні українцям, дозволяє пропонувати студентам завдання типу «Поясніть слова та словосполучення: козак, гетьман, Запорізька Січ; ковальство, гончарство; вишиванка тощо». Виконання таких завдань сприяє як розширенню знань з мови (через пошук відповідних мовних засобів, описових конструкцій), так і подоланню психологічних труднощів публічних висловлювань, коли студентів необхідно аргументувати своє пояснення.

За нашими спостереженнями найбільш цікавими для студентів є завдання, що мають на меті порівняти явища української й рідної історії чи культури. Завдяки безпосередній підтримці викладача, ретельно підібраним індивідуальним завданням, підготовка до занять за темами «Національно-визвольні змагання», «Національний одяг», «Народні знання та вірування», «Національні свята України й моєї батьківщини» допомагає студенту поступово долати мовний бар'єр, бо розповідь про знайоме з дитинства є своєрідним психологічним захистом, сприяє зниженню напруги, додає відчуття впевненості у правильності відповіді.

Працюючи з полінаціональними групами маємо можливість, з одного боку, підтримувати комфортне відчуття національної ідентичності особистості, а з іншого, розвивати вміння спілкуватися з однолітками з різних країн і національних спільнот.

Важливою умовою формування навичок спілкування (одних з базових навичок майбутнього лікаря) є наявність у студента здатності до адекватної самооцінки й уміння толерантно ставитися до проявів поведінки інших, які не притаманні рідній культурі.

Підсумовуючи вищесказане, робимо висновки, що врахування пізнавальних та комунікативних потреб іноземних громадян у навчальній літературі для початкового етапу навчання, поєднання їх з соціальними та культурними нормами, традиціями українців сприяє реалізації мети вивчення країнознавства й відіграє важливу роль у процесі соціокультурної адаптації іноземних студентів.

Література

1. Богиня Л.В. Тексты для чтения по народоведению. Учебное пособие для внеаудиторной самостоятельной работы студентов подготовительных факультетов. – Полтава: РИО «УМСА», 2003. – 128 с.
2. Васецька Л.І., Давидова І.В., Гроссу Н.В., Коношенко Є.В. Знайомство з Україною : навчальний посібник для слухачів Центру підготовки іноземних громадян / Л.І.Васецька [та інш.]. – Запоріжжя, 2018. – 184 с.
3. Країнознавство для слухачів-іноземців підготовчого відділення [Текст] : навчальний посібник / Л. Є. Азарова, Л. В. Горчинська, І. Є. Зозуля, Л. В. Солодар. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 72 с.
4. Програма з курсу «Країнознавство» для студентів іноземців, які навчаються на підготовчих факультетах та відділеннях вищих учбових закладів України /Уклад.: Л. Г. Новицька. – Львів, 1999. – 4 с.
5. Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Країнознавство» (для студентів-іноземців підготовчого відділення за спеціальністю охорони здоров'я, біологічні, фізкультури, сільськогосподарські) / Т.О.Плотнікова. – Харків: ХНАМГ, 2012. – 13 с.
6. Робоча програма з країнознавства (для студентів-іноземців підготовчого відділення) / Л.В.Богиня. – Полтава: ВДНЗУ «УМСА», 2016. – 6 с.
7. Щербаков В.И. Страноведение: учеб. пособ. для студентов иностранцев. – Х.: “Полосатая типография”, 2015. – 141 с